

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
Кафедра політології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Майя НІКОЛАСВА

Вересня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорії та стратегії європейської інтеграції

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський)*

Галузь знань: *05 – Соціальні та поведінкові науки*

Спеціальність: *052 – Політологія*

Освітньо-професійна програма: *Політологія*

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорії та стратегії європейської інтеграції». – Одеса: ОНУ, 2022 – 19 с.

Розробники: Кадук Наталя Іванівна – доцент кафедри політології, кандидат політичних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від "29" 08 2022 р.
Завідувач кафедри _____ (Василь ПОПКОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП Політологія _____ (Василь ПОПКОВ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету міжнародних відносин, політології та соціології
Протокол № 1 від "30" 08 2022 р.
Голова НМК _____ (Олег ХОРОШИЛОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.
Завідувач кафедри _____ (В. Попков)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від " ____ " _____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 5 годин – 150 змістових модулів – 3	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>052 Політологія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Другий (магістерський)</u>	Дисципліна вільного вибору	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		3-й	3-й
		<i>Лекції</i>	
		26 год.	14 год.
		<i>Практичні</i>	
		24 год.	-
		<i>Самостійна робота</i>	
100 год.	136 год.		
Форма підсумкового контролю: залік			

Робоча програма розроблена відповідно до освітньої програми підготовки **магістра** спеціальності **052 Політологія**.

Предметом вивчення дисципліни «Теорії та стратегії європейської інтеграції» є теоретичні засади вивчення процесів європейської інтеграції, а також концептуальні підходи до аналізу стратегії європейської інтеграції.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Навчальна дисципліна «Теорії та стратегії європейської інтеграції» базується на знаннях з таких дисциплін, як «Філософія політики», «Політична глобалістика» та є основою для вивчення таких дисциплін як «ЄС та його політичні інститути» та «ЄС в системі міжнародних відносин ХХІ ст.».

Робоча програма навчальної дисципліни є логічно завершеною, самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якої передбачає проведення підсумкового контролю у формі заліку.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорії та стратегії європейської інтеграції» є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про основні теорії європейської інтеграції, а також вдосконалення умінь

та практичних навичок аналізу стратегій розвитку інтеграційних процесів в Європі.

Завдання курсу:

- формування у здобувачів вищої освіти системних знань про основні теорії європейської інтеграції з точки зору їх еволюції;
- вироблення цілісного бачення особливостей сучасних концепцій європейської інтеграції;
- ознайомлення з концептуальними підходами до вивчення стратегій розвитку інтеграційних процесів в Європі;
- формування вмінь і навичок аналізу актуальних проблем та перспектив розвитку євроінтеграційних процесів в умовах сьогодення.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

<i>Інтегральна компетентність (ІК):</i>	
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.
<i>Загальні компетентності (ЗК):</i>	
ЗК01	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК04	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК05	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
ЗК06	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК08	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
<i>Спеціальні (фахові) компетентності (СК):</i>	
СК01	Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.
СК03	Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
СК05	Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.
СК07	Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні.
СК08	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати політологічні дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
СК09	Здатність брати продуктивну участь у науковому співробітництві як

на національному, так і міжнародному рівнях.

Очікувані результати навчання.

ПР 02	Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.
ПР 03	Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.
ПР 04	Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.
ПР 06	Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
ПР 08	Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.
ПР10	Брати продуктивну участь у науковому співробітництві як на національному, так і міжнародному рівнях.

За результатами опанування навчальної дисципліни студент повинен:

- *знати* передумови та логіку розвитку інтеграційних процесів в Європі;
- *знати* основні положення теорій європейської інтеграції з точки зору їх еволюції, а також вчених, які їх представляють;
 - мати уявлення про особливості сучасних концепцій європейської інтеграції;
 - розуміти концептуальні підходи до вивчення стратегій розвитку інтеграційних процесів в Європі;
 - *вміти* використовувати здобуті знання для критичного аналізу основних теорій європейської інтеграції;
 - *вміти* самостійно аналізувати актуальні проблеми та перспективи розвитку євроінтеграційних процесів в умовах сьогодення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 50 аудиторних годин та 100 годин самостійної роботи, що становить 5 кредити ЄКТС.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Базові теорії європейської інтеграції

Тема 1.1. Еволюція ідеї європейської єдності

Європейська ідея як важливий чинник інтеграції. Ідеї об'єднання Європи до ХХ ст. Початок формування передумов західноєвропейської інтеграції наприкінці ХІХ ст. Фактори, які сприяли розвитку європейської інтеграції. Імперська ідея європейського об'єднання в "плані Середньої Європи" Ф.Науманна. Теоретичні погляди А.Спінеллі. Проект об'єднання Європи Куденхове-Калергі (20-і рр. ХХ ст.). Ініціативи А. Бріана. Активізація європейської ідеї в рядах руху Опору. Утворення "Європейського руху федералістів". "Маніфест європейського опору" (1944 р.). Активізація європейського федералізму після Другої світової війни.

Тема 1.2. Федералізм

Витоки європейського федералізму. Федералізм та його категорії. Зміст федералістської моделі європейської інтеграції: критичний аналіз. Криза традиційних федералістських концепцій єдиної Європи. Нові тенденції у розвитку європейського федералізму. Концепція „інтегрального федералізму” О.Марка та Ф.Кінські. Позиція Д.де Ружмона. Суть принципу „союзу в різноманітті”. Зміст концепції „галузевого федералізму”.

Тема 1.3. Функціоналізм

Витоки європейського функціоналізму. Функціоналізм і його основні положення. Теоретичні погляди Д.Мітрані. Критика поглядів Д.Мітрані його сучасниками. Потенціал функціоналізму для аналізу євроінтеграційних процесів.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Теорії європейської інтеграції 1950-60-х років

Тема 2.1. Трансакціоналізм (теорія комунікації)

Сутність і особливості комунікативної теорії. К.Дойч як головний представник комунікативного підходу. „Плюралістичне співтовариство безпеки” К.Дойча. Роль комунікаційного обміну між національними державами у розвитку інтеграційного процесу. Практичні шляхи формування „співтовариства безпеки”. Критичний аналіз комунікативного підходу К.Дойча його послідовниками. Погляди Б.Рассета та Д.Пуччали. Психологічні аспекти розвитку інтеграційного процесу у поглядах П.Джекоба і Г.Т'юна. Проблема існування силового центру в інтеграційному об'єднанні. „Солідарний простір” А.Маршала.

Тема 2.2. Неофункціоналізм

Неофункціоналістське бачення передумов і змісту інтеграційного процесу. Е.Хаас як референтний теоретик неофункціоналізму. Сутність концепції “переливу” (spillover). Переосмислення теорій раннього неофункціоналізму наприкінці 1960-х рр. Погляди Ф.Шміттєра, Л.Ліндберга, С.Шейнхольда.

Сучасні неофункціоналістські концепції європейської інтеграції. Дж.Най про вплив зовнішнього фактора на процес політичної інтеграції. Концепція „експансії політичних зв’язків” Т.Педерсена. Сутність концепції „екстерналізації” Ф.Шміттєра, Р.Гінсберга. Погляди С.Джорджа.

Відмінності неофункціоналізму і функціоналізму (значення політичного фактора у процесі інтеграції; роль владних акторів; рівень інтеграції; мета інтеграції).

Тема 2.3. Інтерговернменталізм (міжурядовий підхід)

Загальна характеристика міжурядового підходу до дослідження європейської інтеграції. Проблема збереження національного державного суверенітету як базова в інтерговернменталізмі. Критика неофункціоналізму представниками міжурядового підходу. Погляди А.Мілворда, Р.Дарендорфа, В.Воллеса. Підхід до трактування регіональної інтеграції С.Хоффмана. Поняття „низької” і „високої” політики. Зміст „ліберального міжурядового підходу” Е.Моравчика. Сучасні „синхроністські” інтеграційні теорії.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.

Сучасні концепції європейської інтеграції

Тема 3.1. Інституціоналізм

Зародження і розвиток інституціоналізму. Важливість дослідження інституційних аспектів інтеграції. Неоінституціоналізм і його різновиди: соціологічний, історичний, інституціоналізм раціонального вибору. Характерні риси інституціоналізму раціонального вибору (близькість до мікроекономічної теорії, раціональність рішень, усе цілком залежить від індивіда, індивід використовує інститути для задоволення своїх потреб; інститути – просто формально-юридичні конструкції і набори правил прийняття рішень, що накладають визначені зобов’язання на політичних акторів, які керуються власними інтересами).

Ознаки історичного інституціоналізму (важливість історії формування міжнародних інститутів, самодостатність інститутів і їхня незалежність від держави, інститути мають здатність впливати на цілі і переваги акторів і, відтак, структурувати політичні ситуації і політичні рішення). Особливості інституціоналізму соціологічного типу (визначеність, рішення обумовлені середовищем, рішення індивіда повністю визначаються інститутами).

Системні і підсистемні якості інститутів. Внутрішня культура інститутів. Концепція інституційної залежності (path dependency).

К.Армстронг і С.Балмер. Дж.Вейлер. Інститути ЄС. Неоліберальний інституціоналізм (Р.Ексельрод, Р.Когейн) про умови виникнення співробітництва та інтеграції. Спроби комбінування теорій глобального рівня та інституціоналізму. Теорія Шарпфа (joint decision trap). З дилеми теорії В.Весселса. Роль поглядів А.Стоун Світа і В.Сендхольца у розвитку транснаціоналізму. Мюллер і Піретсон і теорія європеїзації.

Тема 3.2. Конструктивізм

Зародження і розвиток конструктивізму. Основні положення конструктивізму як теорії європейської інтеграції. Наукові погляди О. Вендта. Е. Гідденса, Дж.Чекела, Т. Рісс-Каппена. Критика конструктивізму.

Тема 3.3. Багаторівневе управління

Багаторівневе управління. Розвиток багаторівневої теорії Д.Пітерсона. Теорія політичних мереж. Дж.Маркс, Хуг, Бланк і їхня теорія регіональної політики. Поширення на інші аспекти політики ЄС. Шарпф. Теорія Хікса про новизну ЄС як актора на світовій арені. ЄС як актор нового виду. Управління як концепція подальшого розвитку ЄС. Біла книга Комісії про управління: структура й основні ідеї. Відповідь Європарламенту.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. Поточні стратегії розвитку ЄС

Тема 4.1. Європейські стратегії поглиблення та розширення

Стратегічний вибір між поглибленням інтеграції і розширенням ЄС. Сучасні дебати. Можливості комбінування розширення і поглиблення інтеграції. Ортодоксальні та сучасні підходи. Теоретична школа „поглиблення задля розширення”. Теорія гнучкості (flexibility): зародження, розвиток і трансформація в практиці. Позитивна і негативна інтеграція. М’які форми інтеграції (відкритий метод координації і взаємне визнання).

Тема 4.2. Синхроністські моделі диференціації в ЄС

Необхідність врахування нових реалій у розвитку європейського інтеграційного процесу при створенні сучасних моделей регіональної інтеграції. Моделі „диференційованої інтеграції” та її особливості. Сутність концепції „Європи змінних геометрій” та її різновиди: „Європа ядра” і „Європа концентричних кіл”. Концепція «гнучка Європа». Зміст концепції „карткової Європи”, або секторальної інтеграції. Концепція „багатошвидкісної Європи” як одна з моделей диференційованого підходу.

Тема 4.3. Проблеми та перспективи розвитку ЄС в умовах сьогодення

Проблеми пошуку й обґрунтування нових ефективних концептуальних підходів до дослідження європейської інтеграції. Європейський Союз після

виходу Великої Британії. Створення Європейського політичного співтовариства. Проблеми та перспективи розширення ЄС. Перспективи розвитку інтеграційних процесів в Європі в контексті нових викликів міжнародній та європейській безпеці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		о	л	п/с		сп	л	п/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Базові теорії європейської інтеграції								
Тема 1. Еволюція ідеї європейської єдності	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 2. Федералізм	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 3. Функціоналізм	10	2	2	6	10	1	-	9
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6	18	30	3	-	27
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Теорії європейської інтеграції 1950-60-х років								
Тема 4. Трансакціоналізм (теорія комунікації)	15	2	2	11	15	1	-	14
Тема 5. Неофункціоналізм	15	2	2	11	15	1	-	14
Тема 6. Інтерговернменталізм (міжурядовий підхід)	15	2	2	11	15	2	-	13
Разом за змістовим модулем 2	45	6	6	33	45	4	-	41
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Сучасні концепції європейської інтеграції								
Тема 7. Інституціоналізм	15	2	2	11	15	1	-	14
Тема 8. Конструктивізм	15	2	2	11	15	1	-	14
Тема 9. Багаторівневе управління	15	4	2	9	15	2	-	13
Разом за змістовим модулем 3	45	8	6	31	45	4	-	41
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. Поточні стратегії розвитку ЄС								
Тема 10. Європейські стратегії поглиблення та розширення	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 11. Синхроністські моделі диференціації в ЄС	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 12. Проблеми та	10	2	2	6	10	1	-	9

перспективи розвитку ЄС в умовах сьогодення								
Разом за змістовим модулем 4	30	6	6	18	30	3	-	27
Усього годин	150	26	24	100	150	14	-	136

5. Теми семінарських занять
Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Практичне заняття 1. Еволюція ідеї європейської єдності	2
2.	Практичне заняття 2. Федералізм	2
3.	Практичне заняття 3. Функціоналізм	2
4.	Практичне заняття 4. Трансакціоналізм (теорія комунікації)	2
5.	Практичне заняття 5. Неофункціоналізм	2
6.	Практичне заняття 6. Інтерговернменталізм (міжурядовий підхід)	2
7.	Практичне заняття 7. Інституціоналізм	2
8.	Практичне заняття 8. Конструктивізм	2
9.	Практичне заняття 9. Багаторівневе управління	2
10.	Практичне заняття 10. Європейські стратегії поглиблення та розширення	2
11.	Практичне заняття 11. Синхроністські моделі диференціації в ЄС	2
12.	Практичне заняття 12. Проблеми та перспективи розвитку ЄС в умовах сьогодення	2
	Разом	24

7. Теми лабораторних занять
Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Види завдань	Кількість годин
1	Тема 1. Еволюція ідеї європейської єдності	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	6

2	Тема 2. Федералізм	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	6
3	Тема 3. Функціоналізм	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	6
4	Тема 4. Трансакціоналізм (теорія комунікації)	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	11
5	Тема 5. Неофункціоналізм	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	11
6	Тема 6. Інтерговернменталізм (міжурядовий підхід)	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	11
7	Тема 7. Інституціоналізм	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	11
8	Тема 8. Конструктивізм	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	11
9	Тема 9. Багаторівневе	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до	9

	управління	практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	
10	Тема 10. Європейські стратегії поглиблення та розширення	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	6
11	Тема 11. Синхроністські моделі диференціації в ЄС	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	6
12	Тема 12. Проблеми та перспективи розвитку ЄС в умовах сьогодення	Опрацювання додаткової літератури. Складення конспекту. Підготовка до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	6
	Разом		100

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Індивідуальні завдання студенти виконують у формі підготовки доповідей, рефератів або мультимедійних презентацій на **тему: «Потенціал однієї з теорій європейської інтеграції для аналізу сучасного етапу інтеграційних процесів в Європі»** (за вибором студентів).

9. Методи навчання

Методи навчання, які використовуються, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти з метою ефективного розв'язання навчально-виховних завдань, а саме:

- *словесні*: лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії), розповідь, пояснення, бесіда, аналіз ситуацій, опитування;
- *наочні*: використання мультимедійних презентацій, мап, схем; презентація студентами результатів власних досліджень;
- *практичні*: практичні заняття, ділові та рольові ігри; різноманітні індивідуальні та групові завдання, робота в малих групах, індивідуальна дослідницька робота під час виконання творчого завдання, виконання тестових завдань, підготовка рефератів та доповідей, самостійна робота з першоджерелами, міжнародними документами та науковою літературою.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Поточний та періодичний контроль знань студентів здійснюється на практичних заняттях, консультаціях та частково на лекціях і має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з певних розділів (тем) навчальної програми, а також їх готовність до виконання конкретних завдань.

Завдання поточного та періодичного контролю зводяться до того, щоб: виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається; визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі; виявити рівень опанування навичок самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку; стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Методами контролю є:

- Контроль ведення конспекту лекцій та оцінювання роботи студентів під час лекцій;
- Контроль підготовки та оцінювання активності студентів під час практичного заняття;
- Контроль виконання самостійної роботи;
- Контроль виконання ІНДЗ;
- Тестовий поточний контроль.

Підсумковий контроль. Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни здійснюється за накопичувальною системою оцінювання у формі заліку. Загальну кількість балів (100 бальна система) студент отримує шляхом складання балів за окремі види навчальних завдань.

Критерії та методи оцінювання

Методи	Критерії оцінювання	Бали
Робота під час практичних занять, над аналітичними завданнями, індивідуальними або груповими завданнями тощо.	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури; здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку.	7
Робота індивідуальними навчально-дослідними завданнями	виставляється здобувачу вищої освіти коли зміст відповідає темі і розкриває її повною мірою, структура роботи та її оформлення відповідають встановленим вимогам; під час презентації, чітко та стисло викладено основні результати дослідження, використано ілюстративний матеріал, надано повні та обґрунтовані відповіді на питання.	16

Тестування до окремих тем	виставляється здобувачу вищої освіти за одне тестове питання у випадку правильної відповіді. За кожною темою, де передбачено тестування, пропонується 10 тестових питань закритого типу	0,5
---------------------------	---	-----

11. Питання для підсумкового контролю

1. Ідеї об'єднання Європи до ХХ ст.
2. Фактори, які сприяли розвитку європейської інтеграції.
3. Активізація європейського федералізму після Другої світової війни.
4. Витоки європейського федералізму.
5. Зміст федералістської моделі європейської інтеграції.
6. Функціоналізм і його основні положення.
7. Теоретичні погляди Д.Мітрані.
8. Сутність і особливості комунікативної теорії.
9. К.Дойч як головний представник комунікативного підходу.
10. Неофункціоналізм про передумови і зміст інтеграційного процесу.
11. Е.Хаас як теоретик неофункціоналізму.
12. Сутність концепції “переливу” (spillover).
13. Відмінності неофункціоналізму і функціоналізму.
14. Загальна характеристика міжурядового підходу до дослідження європейської інтеграції.
15. Проблема збереження національного державного суверенітету як базова в інтерговернменталізмі.
16. Підхід до трактування регіональної інтеграції С.Хоффмана.
17. Зміст „ліберального міжурядового підходу” Е.Моравчика.
18. Інституціоналізм як теорія європейської інтеграції.
19. Неоінституціоналізм і його різновиди.
20. Основні положення конструктивізму як теорії європейської інтеграції.
21. Наукові погляди О. Вендта.
22. Сутність теорії багаторівневого управління.
23. Стратегічний вибір між поглибленням інтеграції і розширенням ЄС.
24. Моделі „диференційованої інтеграції” та її особливості.
25. Сутність концепції „Європа ядра”
26. Сутність концепції „Європа концентричних кіл”.
27. Сутність концепції «гнучка Європа».
28. Розвиток Європейського Союзу після виходу Великої Британії.
29. Проблеми та перспективи розширення ЄС.
30. Перспективи розвитку інтеграційних процесів в Європі в контексті нових викликів міжнародній та європейській безпеці.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль	Сума
----------------------------------	------

Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2			Змістовий модуль №3			Змістовий модуль №4			Індивідуальне самостійне завдання	балів
П1	П2	П3	П4	П5	П6	П7	П8	П9	П10	П11	П12	16	100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни:

- Робоча програма навчальної дисципліни;
- Силабус;
- Навчально-методичні матеріали для лекцій, конспекти (тексти, схеми) лекцій;
- Мультимедійні презентації;
- Плани практичних занять;
- Методичні вказівки (рекомендації) щодо самостійного вивчення дисципліни;
- Навчально-методичні матеріали для поточного, періодичного і підсумкового контролю.

З вищезазначеними навчально-методичними матеріалами можна ознайомитись у Google Класі за посиланням:

<https://classroom.google.com/c/NjAwMTc2MDIyMzM1?cjc=m7ugs2s>

14. Рекомендована література

Основна література:

1. Грубінко А.В. Європейський Союз після Brexit: продовження історії Моногр./ А.В. Грубінко, А.Ю. Мартинов. Терн.: Осадца Ю.В., 2021. 258 с.
2. Довідник з європейської інтеграції / [під ред. О. Б. Чернеги]. - Львів : Магнолія-2006, 2019. - 384 с.
3. Європейська інтеграція: навчальний посібник / ред. М.І. Макаренко, Л.І. Хомутенко. - Київ : Центр учбової літератури, 2018. - 344 с.
4. Європейський Союз : вчора, сьогодні, завтра : навч. посібник / укл. Ю. Макар, В. Бурдяк, В. Макар, В. Семенко. – Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 400 с.
5. Європейський Союз: загальна інформація, організаційна структура, правова система : словник-довідник / уклад. Кононенко Ю. С., Лубко І. М. – Черкаси, 2019. – 290 с.
6. Задоя А. О. Міжнародні інтеграційні та дезінтеграційні процеси: суперечливі наслідки / А. О. Задоя, А. П.Боцула // Академічний огляд. – 2017. – №1(46). – С.5-13.
7. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин / Микола Капітоненко. - Чернівці: Книги - ХХІ, 2019. - 272 с.
8. Кривцова В.М. Теорії та стратегії європейської інтеграції: навч. посіб. / за заг.ред. М. Бойцуна, Я.Мудрого, О.Рудіка. – К. : «Міленіум», 2009. – 142 с.
9. Основи теорії міжнародних відносин : навч. посібник / Л. О. Дорош, М. В. Здоровега, О. Я. Івасечко, У. В. Ільницька, О. В. Кукарцев, Ю. Р. Лемко, Ю. Я. Тишкун, Я. Б. Турчин. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015.-244 с.
10. Палагнюк Ю.В. Еволюція теоретичних основ європейської інтеграції: державно-управлінський аспект / Ю.В. Палагнюк // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2013. – Вип. 2. – С. 76-85.
11. Савка В.Я. Особливості функціонального підходу до вивчення інтеграційних процесів URL: https://dSPACE.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9074/1/Savka_Osoblyvosti.pdf
12. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2016. – 540 с.

Додаткова література:

1. Вахудова М.А. Нерозділена Європа: демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму / М. А. Вахудова. – Пер. з англ. Т. Цимбала. – К. : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2009. – 379 с.
2. Віднянський С.В., Мартинов А.Ю. Об'єднана Європа від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / С.В.Віднянський, А.Ю.Мартинов. – Київ: Вид-во Києво-Могилянська академія, 2011. – 395 с.

3. Гоці С. Урядування в об'єднаній Європі / Пер. з італ. – К.: К.І.С., 2003. – 286 с.
4. Грицяк І.А., Говоруха В.В., Стрельцов В.Ю. Правова та інституційна основи Європейського Союзу: підручник / За заг.ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, О. Рудіка, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. – Х.: Вид-во ХарІ НАДУ «Магістр», 2009. – 620 с. – С.56-85.
5. Десмонд Дайнен. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції : пер. з англ. М. Марченко. Київ: К.І.С., 2006. 696 с.
6. Дзяд О. В., Рудік О. М. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України: навчальний посібник / За заг.ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. – К.: Міленіум, 2009. – 668 с.
7. Договір «Про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі» від 18 квітня 1951 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_026.
8. Договір про Європейський Союз від 07 лютого 1992 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029
9. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 7 : Глобалізація та європейська інтеграція / наук.-ред. колегія : І. А. Грицяк (співголова), Ю. П. Сурмін (співголова) та ін. – 764 с.
10. Європейський Союз у ХХІ столітті: функціонування та розвиток: монографія / ред.: В.С. Загорський, О. Я. Красівський; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 631 с.
11. Єремєєва І. А. Теорії цивілізацій та міжнародні конфлікти : підруч. / І. А. Єремєєва. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 144 с.
12. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: моногр. / під ред. І.В.Яковюка. Київ, 2012. – 82 с.
13. Кірик А. Реформування інституційної системи Європейського Союзу за Лісабонським договором *Університетські наукові записки*. 2021. № 6 (84). С. 175-186. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/84_175-186/pdf
14. Кондратенко О.Ю. Класична і сучасна геополітика: ретроспективний аналіз / О.Ю. Кондратенко // Міжнародні відносини Серія "Політичні науки". – 2015. - № 9 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2645/2351
15. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text
16. Мазурець Ю. О. Трансформація поняття «національні інтереси» в теоріях та концепціях за умов глобалізації *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 124. Том 1. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2608/2315>

17. Мартинов А. Біфуркація в процесі європейської інтеграції під впливом пандемії *Європейські історичні студії*. 2020. № 16. С.19-30.
18. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с. https://ndc-ipr.org/media/ndc_old/documents/4_Evrintegr.pdf
19. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський ; за ред. В. А. Манжолі. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. - 863 с.
20. Рябінін Є. Процеси інтеграції у ХХ столітті: основні концепції їх вивчення *Політичний менеджмент*. 2006. №5. С. 122-130.
21. Савка В.Я. Напрями впровадження в ЄС гнучкої інтеграції та її форми – просунутої співпраці *Регіональні студії*. 2021. №25 С. 33-37. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/25/8.pdf>
22. Теорія міжнародних відносин: термінологічний словник. — Л.: Тріада плюс, 2011. — 318 с.
23. Ферхофштадт Гі. Сполучені Штати Європи: Маніфест для нової Європи / Гі Ферхофштадт. – пер. з англ. С. Кокізіук. – Київ: К.І.С., 2007. – 65 с.
24. Chrysochoou, Dimitris N. Theorizing European integration / Dimitris N. Chrysochoou. – 2nd ed. – Routledge, 2009.
25. Cini M. European Union Politics / M. Cini, N. Perez-Solorzano Borraran. – Oxford : Oxford University Press, 2016. – 471 p.
26. Consolidated version of the Treaty on and the Treaty on the Functioning of the European Union // Official Journal of the European Communities. – 2012. – 412 p.
27. Moravcsik, Andrew (1991). "Negotiating the Single European Act: National Interests and Conventional Statecraft in the European Community". *International Organization*. №45 (1): 19–56.
28. Moravcsik, Andrew (1998). The Choice for Europe: Preferences and Power from Messina to Maastricht (Ithaca: NY: Cornell University Press, 1998).
29. Nugent N. The Government and Politics of the European Union (8th Edition) / N. Nugent. – London: Red Globe Press, 2017. – 512 p.
30. Policy-Making in the European Union / ed. By H. Wallace. – Oxford: Oxford University Press, 2010. – 640 p.
31. The European Union: What it is and what it does. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. – 60 p.
32. Wiener, Antje. European integration theory / Antje Wiener and Thomas Diez.- 2nd ed. – Oxford University Press, 2009.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Європейського Союзу <https://european-union.europa.eu>
2. Європейська Комісія: <http://europa.eu.int/comm>